

Ondersteuningsplan School JUUL

2021-2022

CHRISTELIJKE BASISCHOOL

JUUL

schooljuul.nl

Inhoud

1. Inleiding School JUUL	4
1.1 Het verhaal van School JUUL	4
2. Passend onderwijs en zorgplicht	5
2.1 Visie op leerlingondersteuning	5
2.2 Wanneer is ons onderwijs passend?	5
2.3 Op weg naar inclusief onderwijs	6
2.4 De gevolgen van inclusief onderwijs voor de eindopbrengsten	6
3. Niveaus van ondersteuning	7
4. Niveau 1: Basisondersteuning op School JUUL	9
4.1 Preventief, handelingsgericht en opbrengstgericht werken	9
4.2 Licht curatieve interventies	10
5. Instrumenten, procedures en effecten van de zorg	13
5.1 Cognitieve ontwikkeling	13
5.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling	13
5.3 Individueel HandelingsPlan (IHP)	13
5.4 Plan Van Aanpak (PVA)	13
5.5 Ontwikkelingsperspectief (OPP)	14
5.6 Entreetoets groep 7	14
5.7 Eindopbrengsten groep 8	14
5.8 Klassenbezoeken en groepsbesprekingen	14
6. Niveau 2: Extra ondersteuning	15
7. Niveau 3: Extra ondersteuning (specialistisch)	16
8. De rol van de intern begeleider	17
8.1 Visie, leren en ruimte	17
8.2 Coördinatie en uitvoering van het zorgbeleid	17
Bijlage 1: Zorgplicht in schema	19
Bijlage 2: Overzicht van begrippen en protocollen	21
Bijlage 3: Visie op inclusief onderwijs	22

1. Inleiding School JUUL

Voor u ligt het **Ondersteuningsplan** van School JUUL. Dit ondersteuningsplan is opgesteld door de directeur en de intern begeleider van de school en wordt jaarlijks bijgewerkt, zodat we altijd de meest recente situatie beschrijven.

Tweejaarlijks maken wij in opdracht van het Samenwerkingsverband Rijn & Gelderse Vallei ons **SchoolOndersteuningProfiel (SOP)** op. Deze kunt u vinden op de website: <https://www.swvrijnengeldersevallei.nl>

1.1 Het verhaal van School JUUL

School JUUL staat midden in de wijk Het Franse Gat. Een prachtige wijk met een grote diversiteit aan mensen. Een wijk waarin mensen elkaar weten te vinden, naar elkaar omkijken en zich op vele manieren inzetten voor de ontwikkeling van de wijk.

School JUUL is partner in ontwikkeling van het kind. Goed onderwijs is een middel om daar aan bij te dragen.

Het Afrikaanse gezegde *“It takes a village to raise a child”* past goed bij School JUUL. Bij het opvoeden en leren van een kind zijn alle mensen in de directe omgeving van een kind betrokken. Leren doet een kind namelijk overal en door samen te werken met allerlei instanties in de wijk, vergroten we de ontwikkelingskansen van het kind.

Op School JUUL willen we écht betekenisvol zijn voor een kind. Dat betekent dat we veel aandacht hebben voor het welbevinden van het kind en samen, steeds opnieuw, bepalen wat het kind nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Hierbij streven we naar gelijke kansen voor ieder kind.

2. Passend onderwijs en zorgplicht

Scholen hebben met de invoering van passend onderwijs **zorgplicht** gekregen. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk om aan alle leerlingen passende ondersteuning te bieden. Zorgplicht geldt voor leerlingen met een extra ondersteuningsvraag (zowel leerlingen die worden aangemeld als leerlingen die reeds op school zitten). Indien de huidige school de passende ondersteuning niet kan bieden, al dan niet met expertise uit het samenwerkingsverband en/of vanuit jeugdhulp, dan zoekt de school in overleg met de ouders een school die de passende ondersteuning wel kan bieden.

School JUUL valt onder stichting CPOV. Samen met nog 34 andere schoolbesturen uit de regio maken wij deel uit van het Samenwerkingsverband Rijn & Gelderse Vallei. Binnen dit Samenwerkingsverband zorgen er wij in de regio voor dat ieder kind het beste onderwijs krijgt dat het verdient.

Het stroomschema ten aanzien van de **zorgplicht** is afgebeeld in bijlage 1.

2.1 Visie op leerlingondersteuning

Op School JUUL willen we écht betekenisvol zijn voor het kind. We hebben veel aandacht voor het welbevinden van het kind en samen, steeds opnieuw, bepalen we wat het kind nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Hierbij streven we naar gelijke kansen voor ieder kind.

In ons werk gaan we uit van de onderwijsbehoeften van de kinderen. Passend onderwijs is voor ons gewoon goed onderwijs. Het belangrijkste instrument voor goed onderwijs is de kennis, vaardigheid en professionele houding van de leerkracht.

2.2 Wanneer is ons onderwijs passend?

Om te bepalen of ons onderwijs passend is, maken we gebruik van vier indicatoren. De eerste twee indicatoren hebben te maken met opbrengsten en de andere twee met het onderwijsproces.

1. Vaardigheidsgroei
2. Leerdoelbeheersing
3. Leerplezier
4. Evenwicht leerpijn/leergemak

Viermaal per jaar evalueren we per leerling of deze indicatoren voldoende zijn. Vervolgens stemmen we ons onderwijsaanbod af op de uitkomsten. Bij het formuleren van leerdoelen betrekken we de kinderen. Deze doelen worden ook met ouders besproken.

Wanneer een kind specifieke onderwijsbehoeften heeft, schakelen we specialistische hulp in via het Samenwerkingsverband.

2.3 Op weg naar inclusief onderwijs

Op onze school zijn we op weg van passend onderwijs naar inclusief onderwijs. Onder inclusief onderwijs verstaan we op School JUUL het volgende:

Inclusief onderwijs is een onderwijspraktijk in ontwikkeling waarbij onderwijsprofessionals afspreken dat diversiteit in al zijn facetten het uitgangspunt is van hun onderwijs. Vanuit dit uitgangspunt geven zij hun onderwijs zo vorm dat alle kinderen tot hun recht komen en de kans krijgen hun potenties/talenten te ontwikkelen.

Zie bijlage 3 voor een uitgebreidere beschrijving van ons visie op inclusief onderwijs.

In november 2021 zijn wij door het Samenwerkingsverband betiteld als “inclusieve school”. We zijn daarmee een voorbeeld voor andere scholen.

2.4 De gevolgen van inclusief onderwijs voor de eindopbrengsten

Inclusief onderwijs heeft gevolgen voor de eindopbrengsten van onze school. Omdat wij bijna alle kinderen passend onderwijs kunnen geven, is de uitstroom naar het voortgezet onderwijs zeer divers: van praktijkonderwijs tot vwo. Onze schoolweging en de daarbij behorende signaleringswaarde geeft de ondergrens aan van hoeveel % van onze leerlingen de 2F/1S doelen moet halen. Vanaf eind groep 6 sturen we op het behalen van deze ondergrens.

Daarnaast zijn onze klassen klein, waardoor de gemiddelde schoolscore van de Centrale Eindtoets een vertekend beeld kan geven. **Op onze school is daarom het verhaal achter de (eind)opbrengsten belangrijk om goed inzicht te krijgen in de ontwikkeling van onze leerlingen en de kwaliteit van ons onderwijs.** Dat verhaal verschilt per jaar. Jaarlijks analyseren wij de eindopbrengsten op leerlingniveau, voeren met het gehele team een opbrengstgericht overleg en stellen een Plan Van Aanpak op voor het jaar erna (zie H 5.7). Datzelfde doen we ook na afname van de Entreetoets in groep 7 (zie H 5.6).

3. Niveaus van ondersteuning

Op de School JUUL betrekken wij ouders bij de ontwikkeling van hun kind. Wij zien ouders als partners. Samen staan wij om het kind heen en proberen zo het meest passende onderwijs vorm te geven. Binnen ons onderwijs spreken we over drie niveaus van ondersteuning.

1. Basisondersteuning

Basisondersteuning is de ondersteuning die elke school kan bieden aan elke leerling. Daarbij spreken we over onderwijsbehoeftes. Een onderwijsbehoefte is datgene wat een leerling nodig heeft om zichzelf binnen een school op een positieve manier te ontwikkelen. Vaak hebben leerlingen in één groep gelijke onderwijsbehoeften, waar de leerkracht het onderwijs op af kan stemmen. Basisondersteuning omvat alle preventieve en zogenoemde 'licht curatieve interventies' die we als leerkracht/basisschool planmatig inzetten voor een kind. Soms zijn daar externe deskundigen of ketenpartners bij betrokken. Het gaat dus om alles wat we als basisschool op eigen kracht uitvoeren: er is géén sprake van een indicatie. In hoofdstuk 4 kunt u lezen hoe we de basisondersteuning op School JUUL vormgeven.

2. Extra ondersteuning

Als de onderwijsbehoeften van een leerling de mogelijkheden van de basisondersteuning overstijgen, dan spreken we over extra onderwijs-ondersteuningsbehoeften van een leerling. Om hieraan tegemoet te komen, beschrijft de school wat zij nodig heeft om het onderwijs voor de leerling passend te maken. Het is mogelijk dat de school dit zelf kan; soms is Handelingsgerichte Ondersteuning nodig. Hiervoor kan een aanvraag ingediend worden bij het samenwerkingsverband. Dit gaat altijd in overleg met de ouders.

Het **Groeidocument Handelingsgericht Arrangeren** is het informatieve document over een leerling. Hierin wordt de ontwikkeling van het kind beschreven en ook de onderwijs ondersteuningsbehoeften en de wijze waarop een school hier de ondersteuning op afstemt. Het Groeidocument ontwikkelt mee met de leerling gedurende de schoolloopbaan. Extra ondersteuning op niveau 2 bieden wij als basisschool zelf aan, eventueel samen met een andere basisschool, het speciaal (basis)onderwijs of externe deskundigen.

3. Extra ondersteuning (specialistisch)

Heeft een kind méér nodig dan extra ondersteuning in onze basisschool, dan kan het speciaal (basis)onderwijs een specialistisch arrangement bieden. Voor deze extra ondersteuning op niveau 3 geeft het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring af. Dit is de verklaring waarmee toegang tot het speciaal basisonderwijs (SBO) dan wel speciaal onderwijs (SO) verleend wordt. Een aanvraag voor een TLV wordt ingediend door de school in overleg met ouders. De aanvraag wordt beoordeeld door de commissie voor toelaatbaarheid. Deze bestaat uit de voorzitter en twee deskundigen, waarvan de eerste deskundige een orthopedagoog of psycholoog is. De drie niveaus van ondersteuning weergegeven in een model:

4. Niveau 1: Basisondersteuning op School JUUL

De leerlingenzorg op School JUUL voldoet aan de basiskwaliteit, vastgesteld door de Inspectie van het Onderwijs. De leerkrachten leveren een goede kwaliteit op pedagogisch en didactisch gebied, in klassenmanagement en leerlingondersteuning.

4.1 Preventief, handelingsgericht en opbrengstgericht werken

Op school JUUL werken we cyclisch, handelingsgericht en opbrengstgericht. Een uitgebreide beschrijving hiervan staat in het document **Werkwijze HGW/OGW**. Leerkrachten kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen en streven altijd naar een veilig schoolklimaat. Hierdoor werken we preventief en spelen we in op wat het kind nodig heeft om zich te ontwikkelen.

Per half jaar werken wij met een set van 4 onderwijsaanpakken (arrangementen):

1. **Basisarrangement:** de basisleerstof. De leerkracht past hierbij een intensieve didactiek toe. Onze leerlingen zijn gebaat bij een intensieve leerkracht-gestuurde instructie en verwerking.
2. **Intensief arrangement:** hierbij wordt ook de basisleerstof onderwezen. Deze leerlingen krijgen echter een leerkracht-gestuurde instructie, verlengde instructie in de unit en begeleide verwerking.
3. **Zeer intensief arrangement:** bij deze onderwijsaanpak worden lagere doelen nagestreefd. Het gaat hierbij om leerlingen die een eigen leerlijn volgen (Passende perspectieven/ OPP).
4. **Verdiept arrangement:** onderwijsaanpak voor leerlingen die meer aankunnen dan de basisleerstof en naast de basisleerstof ook nog een verdiepte aanpak krijgen of zelfs een aanpak voor cognitieve talenten.

Elk halfjaar, na de cito toetsperiode, delen we leerlingen in bij het voor de komende periode meest passende arrangement. Dit doen we op de **Feitelijke groepsstandaarden**. De vertaling van de indeling in arrangementen is terug te zien in de weekplanningen van de leerkrachten. Elke 10 weken evalueren we de resultaten en passen indien nodig de indeling van leerlingen in de arrangementen en de aanpak aan.

In onze **Onderwijsplannen** beschrijven we hoe we als school het onderwijs vorm geven het komende halfjaar (didactische aanpak, streefdoelen). In een Onderwijsplan staat de inhoud centraal en niet de administratieve last. Elke twintig weken worden de afspraken zoals ze in de onderwijsplannen staan geëvalueerd en zo nodig bijgesteld voor de komende twintig weken.

Om doelmatig in te spelen op de speciale onderwijsbehoeften van zorgleerlingen is een zorgvuldige aanpak nodig. Die aanpak bestaat uit de volgende stappen:

- Waarnemen:** Om goed te signaleren is de intuïtie belangrijk. Ook is het nodig om systematisch te observeren en evalueren. Er moet goed gekeken worden naar de context waarin het gedrag- of leerprobleem zich voordoet.
- Begrijpen:** Hierbij is kennis van zaken nodig. Dit kan het beste in overleg met collega's, want iedereen heeft weer een andere deskundigheid. Ook zien zij de dingen soms weer anders.
- Onderwijsbehoeften formuleren:** Dit geeft een aanzet voor de leerkracht om oplossingen te bedenken en te kijken wat dit kind nodig heeft om de doelen te bereiken.
- Plannen maken en realiseren:** Goede plannen worden vastgelegd, zodat de leerkracht

bewust handelt.

Evaluëren: Het is essentieel om te kijken naar de effecten. Zijn de doelen bereikt, of wat moet er veranderen om de doelen alsnog te behalen?

Preventief werken versterken wij door het werken met de zogenaamde **Zorgkalender**. De Zorgkalender beschrijft de zorgstructuur per groep, per maand, in al zijn facetten. Zorg wordt in deze kalender niet alleen beschreven vanuit kinderen die zorg nodig hebben. Ook de ontwikkeling van de groepssfeer en het zelfstandig werken en de ontwikkeling van het algemene didactisch proces zijn aspecten van de zorg. In een positieve groepssfeer en in een goedlopende organisatie van het zelfstandig werken kunnen de kinderen goed opgevangen worden.

Het kan voorkomen dat zich toch problemen voordoen in de ontwikkeling van het kind. Door het werken met de Zorgkalender signaleren wij problemen vroegtijdig. Ouders worden dan altijd geïnformeerd en betrokken bij de vervolgstappen. Indien nodig wordt op dat moment een extra deskundige binnen ons Samenwerkingsverband betrokken (niveau 2).

4.2 Licht curatieve interventies

Lezen

Op School JUUL is extra hulp voor kinderen met ernstige leesproblemen. We volgen hiervoor het protocol voor leesproblemen en dyslexie.

In het protocol voor leesproblemen hebben wij afgesproken dat de leerkracht ondersteuning op niveau 1 en 2 in de eigen groep uitvoert. Bij niveau 3 biedt de leerkracht/school een kind drie keer per week 20 minuten extra leesbegeleiding, dat kan ook groepsgewijs (maximaal vier kinderen). Is diagnostisch onderzoek nodig, dan betaalt de zorgverzekeraar dit in principe.

Eén van onze leerkrachten heeft de cursus Dyslexie gevolgd.

Eén van onze leerkrachten heeft de opleiding tot Kernvisiecoach gevolgd.

Rekenen

Op School JUUL is extra hulp voor kinderen met ernstige rekenproblemen en dyscalculie. We volgen hierbij het **Protocol voor reken- en wiskunde problemen**. We hebben op dit moment geen schoolspecifiek protocol. Eén leerkracht is opgeleid tot rekenspecialist. Daarnaast heeft deze leerkracht samen met de intern begeleider de cursus Dyscalculie gevolgd. Ook heeft de rekenspecialist de trainingen gevolgd die horen bij Bareka (een instrument waarbij de rekenvaardigheden van de leerlingen in kaart worden gebracht, waarna er een specifiek leerstof aanbod kan worden gegeven). Verder hebben we rekenmaterialen aangeschaft die ingezet kunnen worden bij (ernstige) rekenproblemen.

Een ontwikkelteam bestaande uit de IB-er, rekenspecialist en een aantal leerkrachten werkt planmatig aan verbetering van ons rekenonderwijs. Momenteel werken zij de overstap naar een nieuwe rekenmethode uit.

Veilig schoolklimaat

Op School JUUL werken we planmatig met de Kanjertraining. De Kanjertraining is bedoeld om de

sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief). Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust en wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid. In schooljaar 2018-2019 volgden alle leerkrachten een driedaagse training. Hiermee kwalificeren wij ons als Kanjerschool. Daarnaast worden de vervolgcursussen gevolgd, om zo het werken met de Kanjertraining steeds meer te kunnen verstevigen.

Op School JUUL hebben wij schoolregels. Elke maand staat één schoolregel centraal. In elke groep worden klassenregels gemaakt. Ook zijn er pleinregels. De leerkrachten hanteren deze regels eenduidig.

Per bouw is het klassenmanagement op elkaar afgestemd. Dit zorgt voor overzicht en rust. We hanteren als school de **Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld**. We voeren de evaluatie van de **Risico Inventarisatie en Evaluatie** uit.

In geval van overlijden van een leerling, een ouder of een leerkracht volgen wij het **Protocol Rouwverwerking**.

In het **Protocol Medische handelingen** staat beschreven hoe wij omgaan met medische handelingen op school.

Ook ontwikkelden wij een **Protocol seksueel grensoverschrijdend gedrag**. We zijn aangemerkt als Gezonde school voor het volgen en uitvoeren van het programma Relaties en Seksualiteit.

Omgaan met verschillen in gedrag

Een veilig schoolklimaat, een doorgaande sociaal-emotionele leerlijn en een goede zorgstructuur dragen bij aan het voorkomen van gedragsproblemen. Als zich ondanks preventie licht probleemgedrag voordoet, kan de leerkracht de expertise van de IB-er of de directeur inroepen. De directeur heeft een Master-opleiding over gedragsproblemen gevolgd en de IB-er de IB-opleiding en zij beschikken over een aantal in te zetten interventies zoals:

- een systematische benadering van gedragsproblemen (toegepaste gedragstheorie, ABC-schema)
- analyse en aanpak van interactieproblemen (interactiewijzer)
- groepsplan gedrag

Bij zwaar probleemgedrag schakelen we een gedragsdeskundige in via het SWV.

Wij werken op onze school met het **Protocol Time-out**, dat verwerkt zit in ons document **Pedagogisch handelen**.

Indien noodzakelijk hanteren we het **Protocol Schorsing en verwijdering**.

Basisondersteuning gericht op leerlingkenmerken

School JUUL is een school met veel diversiteit. Taalonderwijs krijgt daarom veel aandacht. Met name wordt de woordenschatontwikkeling extra gestimuleerd. Leerkrachten hebben kennis van en ervaring met Nederlands als Tweede Taal (NT2). Ook is er expertise ontwikkeld op het gebied van taalontwikkelingsstoornis (TOS). De leerkracht van de schakelklasvoorziening is aan onze school verbonden en heeft veel expertise op taalgebied.

We werken planmatig aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen (Kanjertaining). Bij specifieke problemen op dit gebied, kunnen wij doorverwijzen naar bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin waar sociale vaardigheidstrainingen gevolgd kunnen worden. Uiteraard gaat dat in overleg met ouders.

Onder leiding van de intern begeleider, werken wij als team zowel planmatig als vanuit de werkvloer aan onze expertise.

Een ontwikkelteam bestaande uit een aantal leerkrachten en de leerkracht van de schakelvoorziening heeft het taalonderwijs op onze school ten aanzien van woordenschatonderwijs en begrijpend lezen verder ontwikkeld. Momenteel werken zij aan het onderwerp "Ouderbetrokkenheid VVE".

5. Instrumenten, procedures en effecten van de zorg

5.1 Cognitieve ontwikkeling

Op school JUUL gebruiken we een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.

De cognitieve ontwikkeling volgen we met het Cito leerlingvolgsysteem en met methodetoetsen. In groep 1-2 doen we dit met de leerlijnen van Willeke Noppe.

Voor de afnames van de methodetoetsen volgen we de lesmethode. De andere toetsen staan allemaal gepland in de **Toetskalender** en zijn ook opgenomen in de **Zorgkalender**.

De scores van zowel de methodetoetsen als de citotoetsen worden geïnterpreteerd en de lesstof en de groepsplannen worden daarop aangepast.

Er is een **Protocol Toetsing** waarin de ethische en technische procedures van het afnemen van toetsen beschreven staan.

In het **Protocol Hoogbegaafde leerlingen CPOV** staat beschreven hoe we binnen CPOV en op onze school omgaan met hoogbegaafde leerlingen. Op onze school hebben we een **Beleidsplan meer-en hoogbegaafde leerlingen** geschreven, waarin staat hoe wij het onderwijs aan deze leerlingen op onze school vorm geven. Daarnaast volgen we dit schooljaar de training 'Meer-en hoogbegaafden' van Novilo.

5.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling gebruiken we KanVas. Dit sociaal-emotionele volgsysteem hoort bij de Kanjertraining.

Tweemaal per jaar wordt dit gescoord door de leerkrachten (en vanaf groep 5 ook door de leerlingen). Daarnaast vullen vanaf groep 3 alle leerlingen tweemaal per jaar het sociogram in van KanVas. Tijdens de groepsbesprekingen bespreekt de intern begeleider de uitkomsten met de leerkrachten. Zo nodig worden er interventies uitgevoerd.

5.3 Individueel HandelingsPlan (IHP)

Voor kinderen die gedurende een periode van 10 weken extra ondersteuning krijgen in een klein groepje of individueel, schrijven we een **Individueel HandelingsPlan (IHP)**. Dit plan staat in Parnassys in het dossier van de betreffende leerling(en). In een IHP leggen we vast wat het probleem is, hoe we dit gaan aanpakken, welk doel we daarbij nastreven en hoe we dit evalueren. Na 10 weken volgt de evaluatie en wordt het IHP gesloten (als de doelen behaald zijn) of voortgezet (als de doelen niet behaald zijn).

5.4 Plan Van Aanpak (PVA)

Voor kinderen die een eigen leerlijn volgen wordt voor een periode van 20 weken een **Plan Van Aanpak** geschreven. Dit plan staat in Parnassys in het dossier van de betreffende leerling. In een PVA leggen we vast wat de beginsituatie is, welke doelen we de komende periode nastreven en hoe we dit evalueren. Na 10

weken volgt een tussentijdse evaluatie en na 20 weken de evaluatie. Dan wordt ook een nieuw PVA gemaakt. Deze kinderen hebben meestal ook een **Ontwikkelingsperspectief**.

5.5 Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Voor kinderen die een eigen leerlijn volgen schrijven we een **Ontwikkelingsperspectief**. Dit OPP staat in Parnassys. In een OPP leggen wij de beginsituatie vast, bepalen we het leerrendement en het uitstroomniveau. Per half jaar bepalen we de tussendoelen. Hieraan worden vervolgens de Plannen Van Aanpak gekoppeld.

5.6 Entreetoets groep 7

In groep 7 maken alle leerlingen de Cito entreetoets. De uitslagen van deze toets worden door de leerkracht en de intern begeleider geanalyseerd. Er worden n.a.v. de analyse plannen op maat gemaakt om de opbrengsten te verbeteren. Dit kunnen plannen zijn voor de hele groep, plannen voor groepjes kinderen, of individuele plannen. Deze plannen worden vastgelegd in het kwaliteitshandboek van de school. De leerkracht verwerkt deze plannen in de wekelijkse planning. De uitvoering van deze plannen wordt geborgd door de directeur en de intern begeleider.

5.7 Eindopbrengsten groep 8

In groep 8 maken alle leerlingen de Cito Eindtoets. Als uitslagen van deze toets binnen zijn, worden deze door de directeur en de intern begeleider geanalyseerd. Tijdens het opbrengstgericht teamoverleg aan het eind van het schooljaar wordt deze analyse besproken met het team en worden er plannen gemaakt om het onderwijs te verbeteren. Dit alles wordt vastgelegd in het kwaliteitshandboek van de school. De uitvoering van het verbeterplan wordt geborgd door de directeur en de intern begeleider.

5.8 Klassenbezoeken en groepsbesprekingen

Twee keer per jaar, na elke tienweekse evaluatie, houdt de intern begeleider een groepsbespreking met de leerkracht. Hiervoor gebruiken we een format zoals vastgelegd in het document **Werkwijze HGW/OGW**. Twee keer per jaar gaat de intern begeleider op klassenbezoek. Er wordt dan gekeken hoe de link is gelegd tussen onderwijsplan en dag/weekplanning, hoe de instructie verloopt, hoe de verlengde instructie vorm krijgt en hoe de leerkracht leerlingen met een individuele aanpak begeleidt. Hiervoor gebruiken we een format zoals vastgelegd in het document **Werkwijze HGW/OGW**. De gegevens van de groepsbesprekingen en klassenbezoeken worden gedeeld en doorgesproken met de directeur.

6. Niveau 2: Extra ondersteuning

Gelukkig gaat het met de meeste kinderen goed op school. Soms hebben kinderen echter – om welke reden dan ook – meer ondersteuning nodig. In dat geval zoeken de leerkracht en de intern begeleider naar de meest passende onderwijsondersteuning, zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen. De leerkracht verzorgt de extra ondersteuning in de groep, eventueel bijgestaan door de onderwijsassistent. Als dit niet voldoende is, onderzoeken we of en waar de ondersteuning kan worden aangepast.

We onderhouden een goed contact met de steunpunt coördinator van het samenwerkingsverband. Met de **Steunpunt Coördinator** kunnen wij sparren over ondersteuningsbehoeften en ondersteuningsmogelijkheden. Een observatie in de groep door een expert bij het SWV behoort ook tot de mogelijkheden. Ook schakelen we – indien nodig- deze expertise in bij gesprekken met ouders.

Ook kunnen we een onderwijsarrangement (**Handelingsgerichte Ondersteuning**) aanvragen bij ons samenwerkingsverband. Een onderwijsarrangement is het geheel aan pedagogische, didactische en specialistische handelingen die de school, in samenwerking met externen, uitvoert met het doel de ontwikkeling van het kind te optimaliseren. Voor de toekenning van een onderwijsarrangement komt ook de **Steunpunt Coördinator** in beeld.

Medium onderwijsarrangementen vanuit cluster 2 (dove en slechthorende kinderen en kinderen met een spraakprobleem) worden niet via ons samenwerkingsverband toegekend, maar via Auris.

De ontwikkeling van kinderen met extra ondersteuningsbehoeften volgen wij door middel van een **Groeidocument**. De uitwisseling van deze gegevens met ons samenwerkingsverband verloopt via de applicatie **Kindkans**. Vanuit ons leerlingadministratiesysteem **Parnassys** is er ook een koppeling met Kindkans.

7. Niveau 3: Extra ondersteuning (specialistisch)

Kinderen die zich anders dan leeftijdgenoten ontwikkelen zijn soms gebaat bij specialistische ondersteuning buiten de reguliere basisschool. Enkele voorbeelden van scholen voor speciaal onderwijs zijn:

- Speciaal Basis Onderwijs (SBO);
- Cluster 1: kinderen met een visuele handicap;
- Cluster 2: dove en slechthorende kinderen en kinderen met een spraakprobleem;
- Cluster 3: kinderen met een lichamelijke handicap, zeer moeilijk lerende kinderen en langdurig zieke kinderen;
- Cluster 4: kinderen die ten aanzien van hun gedrag gebaat zijn bij specialistische ondersteuning.

Om toegelaten te worden tot een school voor speciaal onderwijs is een **Toelaatbaarheidsverklaring (TLV)** nodig. Een aanvraag voor een TLV wordt ingediend bij het samenwerkingsverband door de school in overleg met ouders en de Steunpunt Coördinator. Een deskundigencommissie geeft vervolgens advies. In deze commissie zitten onafhankelijke deskundigen die tot dan toe niet betrokken waren bij de leerling.

Meer informatie over toelating tot het speciaal onderwijs kunt u vinden op de website van ons samenwerkingsverband: <https://www.swvrijnengeldersevallei.nl/documenten/ondersteuningsplan>

8. De rol van de intern begeleider

8.1 Visie, leren en ruimte

De intern begeleider werkt nauw samen met de directeur. Samen vormen zij het ondersteuningsteam van de school. Werken aan het zorgbeleid van onze school gaat namelijk samen op met de ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van de school als geheel. Het werk van de intern begeleider is onder te verdelen in een drietal hoofdterreinen: visie, leren en ruimte.

Visie:

Op School JUUL willen we écht betekenisvol zijn voor uw kind. We hebben veel aandacht voor het welbevinden van uw kind en samen, steeds opnieuw, bepalen we wat uw kind nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. Hierbij streven we naar gelijke kansen voor ieder kind.

De intern begeleider begeleidt het vertalen van de visie naar de praktijk. Door strategisch te organiseren zorgt de intern begeleider (samen met de directeur) dat er naast planmatig veranderen en verbeteren, sprake is van permanente ontwikkeling vanuit de werkvloer.

Leren

School JUUL is een leergemeenschap. Door samen te werken versterken leerkrachten elkaar in de voorbereiding en evaluatie van hun lessen. De intern begeleider is deel van de leergemeenschap en stimuleert het leren van en met elkaar. Het gebruik van afvinklijstjes en kijkwijzers is minimaal. Het stimuleren van een onderzoekende houding en het uitdagen tot goed nadenken is van veel groter belang. De rol van de intern begeleider is hierdoor verschoven van curatief naar preventief werken.

Ruimte

Op School JUUL is ruimte voor individuele invullingen (waaronder mogelijkheden tot gespreid leiderschap) en experimenten van leerkrachten. Daarbij mag iedere leerkracht zichzelf zijn: binnen de professionele ruimte is er ook ruimte voor de leerkracht als mens. Een mens met potentie, een mens met idealen. Ook dat mag ingezet worden ten behoeve van de ontwikkeling van het kind.

8.2 Coördinatie en uitvoering van het zorgbeleid

De intern begeleider coördineert de uitvoering van het zorgbeleid. Daaronder vallen de volgende werkzaamheden:

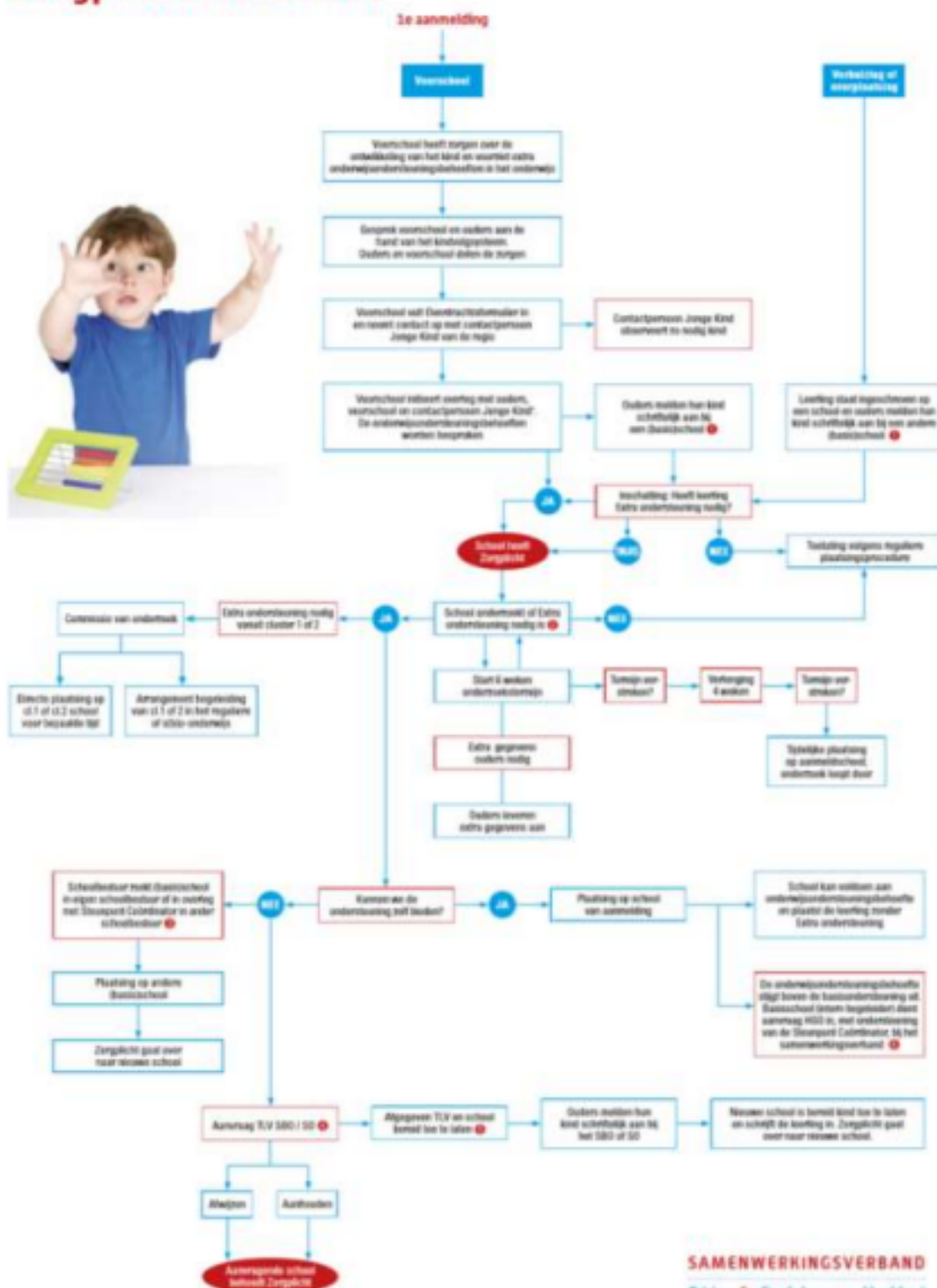
- Tweemaal per jaar een groepsbespreking (na de 10 weekse evaluaties)
- Tweemaal per jaar een schoolbespreking (na de 20 weekse evaluaties)
- Eén- tot tweemaal per jaar een klassenbezoek gericht op de vertaling van de Feitelijke Groepsstandaard naar de dag/weekplanning, instructie en begeleiding van zorgleerlingen
- Opstellen van Ontwikkelingsperspectieven (in samenspraak met leerkrachten, kind en ouders) en het bewaken van de uitvoering, evalueren enz.
- Leerkrachten ondersteunen bij het opstellen van Plannen van Aanpak en Individuele HandelingsPlannen en het bewaken van de uitvoering, evalueren enz.
- Bijhouden van het **Leerlingvolgsysteem** (samen met de leerkrachten)
- Zorgdragen voor (digitale) dossiervorming (samen met de leerkrachten) •

Zorgdragen voor de orthotheek

- Zorgdragen voor hulpmiddelen voor kinderen met bijv. dyslexie
- Incidentele individuele leerlingondersteuning (bijv. in dyslexie-traject) •
- (Gedrags)observaties van leerlingen en advisering bij vervolgstappen
- Uitvoeren van interne, didactische onderzoeken
- Leerkrachten ondersteunen bij oudergesprekken met externe zorgverleners
- Onderzoeken en arrangementen aanvragen (**Groeidocument Handelingsgericht Arrangeren**) •
- Contactpersoon Samenwerkingsverband, Centrum Jeugd en Gezin, Veilig Thuis, leerplichtambtenaar, wijkagent, Auris, kinderfysiotherapie, logopedisten, GGD enz.
- Documenteert zorgleerlingen in **Kindkans**
- Netwerkt met instanties in de wijk die iets kunnen betekenen voor leerlingen (bijv. Youth For Christ)
- Overdracht tussentijdse schoolverlaters
- Nauwe betrokkenheid bij het tot stand komen van het niveauadvies in groep 8 en draagt zorg voor de overdracht naar het voortgezet onderwijs (samen met de leerkrachten)
- Opstellen van het SchoolOndersteuningsProfiel (SOP) voor het SWV
- Opstellen en jaarlijks bijwerken van het Ondersteuningsplan van de school •
- Jaarlijks bijwerken van de Zorgkalender
- Werkt verbeteronderwerpen uit binnen de werkwijze van de Betere Basisschool •
- De jaarlijkse Toetskalender maken (zit ook in de Zorgkalender verweven)
- Paragrafen over zorg schrijven voor de schoolgids, schoolplan enz.
- Neemt deel aan de dialoog met de onderwijsinspectie
- Neemt deel aan het CPOV IB-netwerk
- Neemt deel aan bijeenkomsten van het Samenwerkingsverband
- Volgt scholing passend bij de persoonlijke ontwikkeling en/of de schoolontwikkeling •
- Maakt deel uit van het Managementteam van de school

Bijlage 1: Zorgplicht in schema

Zorgplicht in schema

Zorgplicht in schema – Verwijzingen vanuit het stroomschema

1 Aanmelding (basis)basisschool
Ouders melden hun kind schriftelijk aan bij de school van voorkeur. De plaatsingsprocedure van de betreffende school is leidend. Om over te kunnen gaan tot plaatsing en inschrijving moet zijn voldaan aan de ondersteunende voorwaarden:

- Er is plaatsruimte op de school van aanmelding (de school is niet vol)
- Ouders respecteren de grondslag van de school
- Aanmelden kan vanaf de leeftijd van 3 jaar. Kinderen die jonger zijn, kunnen op een wachttijd worden geplaatst
- Ouders moeten bij de aanmelding aangeven indien er een vermoeden is dat hun kind onderwijsondersteuningsbehoefte heeft

N.B. Als de school vol zit, moet de school aan ouders tonen, hoeveel plaatsruimte er is op de school. Het moet altijd transparant zijn voor ouders dat hun kind op gelijke wijze is behandeld, als alle andere aanmeldingen. Als dit het geval is, dan vervalt de Zorgplicht.

N.B. Als ouders hun kind aanmelden bij het speciaal (basis)onderwijs dient de school dezelfde procedure te doorlopen als het basisonderwijs, met dien verstande dat een plaatsing alleen kan met een toelaatbaarheidsverklaring, afgegeven door het samenwerkingsverband voor respectievelijk SBO of SO. De SBO of SO-school kan de ouders geen toezegging van plaatsing, zonder een toelaatbaarheidsverklaring.

De Zorgplicht

Het kan zijn dat op basis van de aanmelding de inschrijving wordt gemaakt dat de leerling onderwijsondersteuningsbehoefte heeft om het onderwijs goed te kunnen doorlopen. In dit geval geldt de Zorgplicht voor de school. Ouders moeten bij aanmelding doorgeven of hun kind bij meerdere scholen is aangemeld. De school van voorkeur heeft Zorgplicht.

N.B. De Zorgplicht geldt juridisch gezien voor het schoolbestuur. In praktijk valt de school van aanmelding de Zorgplicht in.

Verhuizing van een leerling met Extra ondersteuning

Een leerling functioneert in het regulier onderwijs met Extra ondersteuning. Hij/zij verhuist naar een andere woonplaats en wil daar ook graag naar een reguliere school en vanwege de specifieke onderwijsondersteuningsbehoefte Extra ondersteuning aanvragen. De ouders melden hun kind schriftelijk aan bij een nieuwe school. De scholen hebben contact met elkaar voor een (informatie)overdracht (met toestemming van ouders). De nieuwe school schat op basis van de ontvangen informatie in of de leerling Extra ondersteuning nodig heeft. Iedere school heeft de basisondersteuning ingericht conform de criteria van het Ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Er kunnen hierdoor verschillen zijn in niveau en mogelijkheden. Het is dus mogelijk dat de nieuwe school de onderwijsondersteuningsbehoefte anders inschat en andere mogelijkheden heeft. De vraag om Extra ondersteuning aan het samenwerkingsverband kan daardoor anders zijn.

2 De school onderzoekt of Extra ondersteuning nodig is

Om te onderzoeken of een leerling Extra ondersteuning nodig heeft, gebruikt de school de volgende informatie. Deze is afkomstig van de ouders, eventueel aangevuld met informatie van het kinderdag-

blijf, de peuterspeelzaal, de vorige school en/of andere deskundigen. De school schat op basis van de aanwezige informatie in of en zo ja welke Extra ondersteuning de leerling nodig heeft. Dit doet een school op basis van de basisondersteuning van de school en de eigen kennis en ervaringen. Een school maakt de inschatting ook als de informatie beperkt is.

Extra informatie

De school kan aangeven dat aanvullend onderzoek door een psycholoog of een orthopedagoog gewenst is (met toestemming van ouders). Ook als de school informatie over de leerling bij andere instanties wil opvragen, moeten de ouders toestemming geven. Als deze aanvullende informatie niet beschikbaar is of komt, moet de school werken met de informatie die er wel is.

Onderzoekstermijn

De onderzoekstermijn gaat in vanaf het moment dat de school de schriftelijke aanmelding van ouders heeft ontvangen. Dit is meestal op de datum dat de ouders het aanmeldingsformulier hebben ingevuld. Vervolgens heeft de school zes kalenderweken de tijd om een passende plek te vinden. Eventueel kan deze termijn met vier kalenderweken worden verlengd. Gedurende deze periode heeft de school de leerling niet te plaatsen. Ouders worden (schriftelijk) op de hoogte gehouden over de voortgang, termijnen en besluitvorming. Als de maximale termijn van tien weken verstreken is en het onderzoek nog niet is afgerond, wordt de leerling geplaatst op de school van aanmelding. Dit zal in eerste instantie tijdelijk zijn, totdat helder is waar en op welke wijze passende onderwijsondersteuning geboden kan worden.

3 Plaatsing op een andere (basis)school

Als de school van voorkeur niet tegemoet kan komen aan de onderwijsondersteuningsbehoefte van de leerling zoekt de school samen met haar schoolbestuur naar een andere (basis)school binnen het bestuur. Het schoolbestuur kan zich laten ondersteunen door de Steunpunt Coördinator van het samenwerkingsverband. De Steunpunt Coördinator heeft inzicht in de schoolondersteuningsprofielen van alle scholen in de regio. Bij het zoeken naar een andere school worden ouders betrokken. De "nieuwe" school mag dezelfde procedure doorlopen als de eerste school, met dien verstande dat het binnen de onderzoekstermijn van de eerste school moet vallen. Als deze school aangeeft dat plaatsing mogelijk is, dan is het aan ouders om hun kind op die school in te laten schrijven. Pas op dat moment gaat de Zorgplicht over naar de nieuwe school c.q. het nieuwe schoolbestuur. Als er meer scholen geschikt zijn, hebben ouders keuzevrijheid.

4 Toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Uit de onderzoekstermijn kan blijken dat de onderwijsondersteuningsbehoefte van de leerling dermate intensief is, dat een school voor regulier onderwijs hier niet aan tegemoet kan komen. Ook niet met Extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband. Uit overleg met ouders, school en de Steunpunt Coördinator kan blijken dat een plaatsing op het speciaal (basis)onderwijs de best passende plek blijkt. Er wordt een toelaatbaarheidsverklaring aangevraagd bij het samenwerkingsverband door de school. Deze is compleet als deze is besproken met de Steunpunt Coördinator en de volgende documenten zijn ingediend:

- Aanvraagformulier TLV
- Groeidoel document (ingevuld door school o.b.v. de gegevens uit de onderzoekstermijn), inclusief de CPP (planning)dit tezamen is het OPP)
- Eventuele aanvullende gegevens zoals (psychodiagnostische)medische verslaglegging

Na de aanvraag zijn er drie besluiten mogelijk:

- De TLV wordt afgegeven; ouders melden hun kind aan bij de school voor SBO, de school doorloopt haar toelatingsprocedure en kan de leerling toelaten, plaatsen en inschrijven. Deze school neemt de Zorgplicht over.
- Het besluit tot TLV wordt aangehouden. Dit gebeurt als het dossier niet compleet is, dan wel als er ondersteuningsmogelijkheden binnen het reguliere onderwijs worden gezien. De school van aanmelding behoudt de Zorgplicht.
- De TLV wordt afgewezen. De school van aanmelding behoudt de Zorgplicht en vervolg de weg naar een passende onderwijsplek. De Steunpunt Coördinator kan hier ondersteunend in zijn.

5 Verhuizen met een toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Speciaal onderwijs
Als een leerling afkomstig van een reguliere school of SBO van een ander SWV verhuist naar het SWV Rijn & Gelderse Vallei, en plaatsing wil bij een SO-school dan is het SWV waar de verrijzende school staat verantwoordelijk voor afgifte TLV en bekostiging van de SO-plaats.
Als een leerling met een TLV SO verhuist naar het SWV Rijn & Gelderse Vallei, en plaatsing wil bij een SO-school dan is het SWV waar het kind vandaan komt verantwoordelijk voor afgifte en bekostiging TLV. Bij de eerste inschrijving is het samenwerkingsverband van de woonplaats van de leerling verantwoordelijk voor het afgeven van de TLV de bekostiging van de plaatsing. Ook als de leerling na de plaatsing verhuist.

Speciaal Basisonderwijs

Als een leerling afkomstig van een reguliere school van een ander SWV verhuist naar het SWV Rijn & Gelderse Vallei en plaatsing wil bij het SBO, dan is het SWV waar de verrijzende school staat verantwoordelijk voor afgifte van een TLV-SBO en de bekostiging van de plaatsing, tenzij het kind verhuist 6 maanden voor of na de afgifte van de TLV en plaatsing. De afgegeven TLV-SBO wordt ook besproken in de TLV-commissie van SWV Rijn & Gelderse Vallei en in principe bevestigd. De TLV-SBO wordt afgegeven voor een periode. Na afloop van deze periode is het SWV waar de leerling dan woont, verantwoordelijk voor herindicatie en het al dan niet afgeven van een nieuwe TLV, dus ook verantwoordelijk voor de bekostiging van de plaatsing. Als een leerling met een TLV SBO verhuist naar het SWV Rijn & Gelderse Vallei, dan is het SWV waar het kind vandaan komt verantwoordelijk voor afgifte TLV en bekostiging plaatsing voor de duur van afgeven TLV, tenzij het kind verhuist binnen zes maanden voor of na de afgifte van de TLV.

6 Extra ondersteuning (HGO)

Als de reguliere school de leerling passende ondersteuning kan bieden met Extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband dan dient de school hiermee een aanvraag Handlingsgericht Ondersteuning (HGO) in. Deze is compleet als deze is

besproken met de Steunpunt Coördinator en de volgende documenten zijn ingediend:

- Aanvraagformulier HGO
- Groeidoel document ingevuld door school o.b.v. de gegevens uit de onderzoekstermijn, inclusief de CPP planning)dit tezamen is het OPP)
- Eventuele aanvullende gegevens zoals (psychodiagnostische)medische verslaglegging

Ondersteuningsplan

In het Ondersteuningsplan 2014-2018 (versie 2015) wordt uitgebreide toelichting gegeven over de wijze waarop het Samenwerkingsverband passend onderwijs organiseert en onderwijsondersteuning inhoud geeft.

Bewaar

Zijn ouders het niet eens met het voorgestelde aanbod van een school, dan kunnen zij bezwaar aantekenen bij het bevoegd gezag van de (eerste) school. Als een TLV-verklaring is afgegeven en ouders willen hier tegen in bezwaar, dan kunnen zij zich wenden tot de commissie Bezwaar en advies van het SWV. Tegen dit advies kunnen ouders nog in beroep gaan bij de landelijke geschillencommissie, waar het SWV bij is aangesloten is. Als een TLV-verklaring niet wordt afgegeven dan kunnen ouders en/of school een bezwaar indienen bij de commissie Bezwaar en advies van het SWV.

Basisondersteuning

Elke basisschool binnen het samenwerkingsverband biedt basisondersteuning. Hierdoor is het voor ouders inzichtelijk wat zij ten minste van de school mogen verwachten op het gebied van onderwijs en onderwijsondersteuning. Onderdeel van de basisondersteuning zijn preventieve en licht curatieve interventies. Het schoolbestuur en de schooldirecteur zijn verantwoordelijk voor de basisondersteuning. De basisondersteuning wordt beschreven in het schoolondersteuningsprofiel. Het schoolondersteuningsprofiel is openbaar en inzichtelijk voor ouders.

Extra ondersteuning

Als de onderwijsbehoefte van een leerling de mogelijkheden van de basisondersteuning overstijgt, dan spreken we over onderwijsondersteuningsbehoefte van een leerling. Om hieraan tegemoet te komen, beschrijft de school wat zij nodig heeft om het onderwijs voor de leerling passend te maken. Het is mogelijk dat de school dit zelf kan, dan wel dat Handlingsgericht Ondersteuning nodig is. Hiervoor kan een aanvraag ingediend worden bij het samenwerkingsverband.

Groeidoel document

Het Groeidoel document is het informatieve document over een leerling. Hierin wordt de ontwikkeling en de onderwijsondersteuningsbehoefte van het kind beschreven en de wijze waarop een school hier de ondersteuning op afstemt. Het Groeidoel document ontwikkelt mee met de leerling gedurende de schoolloopbaan.

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

De school stelt een ontwikkelingsperspectief op voor elke leerling die Extra ondersteuning nodig heeft en krijgt. Hierin staat het verwachte uitstroomniveau van de leerling en welke ondersteuning c.q. begeleiding de leerling krijgt om dit uitstroomniveau te halen. De school voert op overeenstemming gericht overleg met de ouders naar het ontwikkelingsperspectief.

SAMENWERKINGSVERBAND
Rijn & Gelderse Vallei

¹ www.onderwijsgeschillen.nl/commissiegeschillencommissie-passend-onderwijs-ggv

Bijlage 2: Overzicht van begrippen en protocollen

De schuin gedrukte protocollen zijn te vinden in het Kwaliteitshandboek van onze school.

- SchoolOndersteuningsProfiel (SOP)
- Samenwerkingsverband Rijn & Gelderse Vallei (SWV)
- *Werkwijze HGW/OGW*
- *Onderwijsplannen*
- Groeidocument Handelingsgericht Arrangeren
- *Zorgkalender*
- *Protocol Leesproblemen en Dyslexie*
- Protocol voor Reken- en wiskunde problemen
- *Meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld*
- Risico Inventarisatie en Evaluatie
- *Protocol Rouwverwerking*
- *Protocol Medische handelingen*
- *Protocol Time-out (verwerkt in HGW/OGW)*
- *Protocol Schorsen en verwijdering (SWV)*
- *Protocol Grensoverschrijdend Seksueel Gedrag*
- *Toetskalender*
- *Protocol Toetsing*
- *Protocol Hoogbegaafde leerlingen CPOV*
- Individueel HandelingsPlan (IHP)
- Plan Van Aanpak (PVA)
- Ontwikkelingsperspectief (OPP)
- LeerlingVolgSysteem (LOVS)
- Groeidocument
- Kindkans
- Steunpunt Coördinator SWV
- Toelaatbaarheidsverklaring (TLV)

Bijlage 3: Visie op inclusief onderwijs

Ontwikkelingen integratie van kinderen met een beperking

Om tot een visie op inclusief onderwijs te komen is het goed om te weten welke ontwikkelingen hieraan vooraf gingen.

Integratie van kinderen met een beperking of special educational needs

Schuman (2015) beschrijft in zijn bevindingen dat de Nederlandse overheid al bijna twintig jaar probeert om de integratie van kinderen met een beperking of met 'special educational needs' in het reguliere onderwijs vorm te geven en de positie van hun ouders in dit proces te versterken. Dit proces begon in 1990 met Weer *Samen Naar School*. Het was de bedoeling om het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs te beperken. Hoewel de integratie van sommige leerlingen, bijvoorbeeld die met een visuele beperking, redelijk succesvol genoemd kan worden, lijkt de integratie van andere groepen leerlingen, bijvoorbeeld van leerlingen met complex en zeer uitdagend gedrag, te stagneren of zelfs af te nemen. In 2005 en 2006 werd de integratie voorzien van een nieuw impuls onder de naam *Passend onderwijs*. Hoewel de opvatting van professionals, zowel binnen het reguliere als binnen het speciaal onderwijs, lijkt aan te geven dat zij twijfelen of het reguliere onderwijs, hoe dan ook, in staat is een veilige en beschermende omgeving te bieden voor *alle* leerlingen, laten de internationale vergelijking zien dat veel meer leerlingen met een beperking succesvol in het reguliere onderwijs geïntegreerd kunnen worden.

Integratie en inclusie

Farrell (in Schuman, 2015) legt uit dat integratie en inclusie de twee concepten zijn die de laatste decennia in de internationale context gebruikt werden om de positie van kinderen, jongeren en volwassenen met een beperking of handicap kritisch te analyseren en voorstellen voor verbetering ervan te formuleren, zowel in het onderwijs als in de samenleving.

Rieser (in Schuman, 2015) schrijft dat bij het concept integratie beoogd werd, dat kinderen onderwijs krijgen in een reguliere school en niet in een speciale school. Het maakte hierbij niet uit of het onderwijs gescheiden van leeftijdgenoten plaatsvond (bijvoorbeeld in speciale klassen of afdelingen), of in de reguliere klas. Volgens Loyd (in Schuman, 2015) was de algemene veronderstelling dat met wat kleine aanpassingen en een beperkte herverdeling van middelen en voorzieningen onderwijskundige kwaliteit en gelijke kansen als het ware vanzelf zouden worden gerealiseerd. Farrell en Feiler & Gibson (in Schuman, 2015) concluderen dat integratie probeert de leerling met een beperking of handicap deel uit te laten maken van de reguliere schoolomgeving. Barton (in Schuman, 2015) voegt daar aan toe dat integratie vooral gericht was op het inpassen van de leerling met een beperking in het bestaande systeem. Morris (in Schuman, 2015) spreekt over het spel dat kinderen met een handicap moeten spelen. Om deel uit te maken van het regulier onderwijs moeten deze kinderen het spel spelen volgens de regels van de niet-gehandicapte leerlingen en volwassenen, waardoor hen de kans om 'trots op zichzelf' te zijn, zoals ze zijn, werd ontnomen.

Begin jaren negentig wordt het concept 'inclusie' ontwikkeld als alternatief voor het begrip 'integratie'. Barton (in Schuman, 2015) schrijft dat de bedoeling van het concept inclusie was om

de eenzijdige gerichtheid op de tekortkomingen van de leerling te verplaatsen naar een kritische analyse van de reguliere omgeving die door haar kenmerken onnodige barrières opwierp voor mensen met een beperking, waardoor zij onvoldoende in staat werden gesteld hun mogelijkheden optimaal te ontwikkelen.

Deze ontwikkeling sluit aan bij de doelen van UNESCO (1994) en het recentelijk algemeen aanvaarde 'Verdrag betreffende de Rechten van Personen met een Beperking' van de United Nations (2006).

Doornbos en Stevens, 1987; Stevens, 1997; Shakespeare & Watson, 2001 (in Schuman, 2015) geven aan dat de transformatie naar inclusief onderwijs vooral afhankelijk lijkt te zijn van de erkenning dat de obstakels die leerlingen met een beperking tegenkomen in het regulier onderwijs niet het gevolg zijn van hun beperkingen, maar van de manier waarop het onderwijs georganiseerd is en omgaat met beperkingen en speciale onderwijsbehoeften.

Van Passend onderwijs naar Inclusief onderwijs

Schuman (2015) betoogd dat wanneer de overheid met in haar kielzog het Nederlandse onderwijsveld, niet de transformatie realiseert van het integratie denken naar het inclusie denken, het maar zeer de vraag is of Passend onderwijs erin zal slagen daadwerkelijk de integratie van leerlingen met een beperking verder te stimuleren. Als de overheid via Passend Onderwijs de uitsluiting van leerlingen wil terugdringen dan zou zij zich moeten verbinden met het sociale model dat uitgaat van waarden als gelijkwaardigheid, gelijke behandeling, medezeggenschap, participatie en emancipatie. Dit in tegenstelling tot het medische model, waarbij leerlingen worden uitgesloten op basis van medische etikettering.

Evans, 1996; Senge, 2000; Fullan, 2001; Vislie, 2003 (in Schuman, 2015) schrijven dat onderwijsveranderingen alleen succesvol kunnen zijn als de mensen in het primaire proces centraal staan. De overheid moet daarom vooral de professionals op de werkvloer effectief ondersteunen. Hun inzet, motivatie en deskundigheid zal beslissend zijn voor de realisatie van Passend Onderwijs. De mentale modellen van waaruit zij opereren zullen of Passend Onderwijs tot een succes maken, of leiden tot de zoveelste teleurstellende onderwijsvernieuwing in Nederland.

De Nederlandse overheid zal ondubbelzinnig moeten kiezen voor een meer inclusieve vormgeving van het publieke domein. Samen leven en samen werken heeft als fundament een inclusief schoolsysteem nodig waarin kinderen en jongeren, ongeacht hun verschillen, elkaar kunnen ontmoeten en van en met elkaar kunnen leren. In een dergelijke onderwijsomgeving kan de notie van Passend Onderwijs eraan bijdragen dat elke leerling de kans krijgt zijn /haar potenties te realiseren.

Mijn visie op inclusief onderwijs in de 21^e eeuw

Inclusief onderwijs is een lastig te duiden begrip. Dat blijkt uit de verschillende omschrijvingen die ik tegenkom in de literatuur. Giangreco en Neary (in Mortier, De Schauwer, Van de Putte en Van Hove, 2010) spreken over inclusief onderwijs als proces, niet als einddoel. Mortier, De Schauwer, Van de Putte en Van Hove (2010) beschrijven dat het er bij inclusief onderwijs om draait dat alle leerlingen welkom zijn in de gewone school, daar kwaliteitsvol onderwijs krijgen in de natuurlijke (leer)omgeving en er geen aparte klassen worden ingericht binnen de reguliere school. Er wordt geaccepteerd dat ieder kind leert op zijn tempo en zijn manier en dat er evenwicht is tussen schools leren en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het gaat om acceptatie en betrokkenheid waarbij men wil komen tot het vormen van een gemeenschap.

Het zetten van stappen om te komen tot een meer inclusief onderwijssysteem sluit aan bij internationale ontwikkelingen. Ook wereldwijd wordt een meer inclusief onderwijssysteem gepropageerd als de basis voor een meer inclusieve samenleving (Unesco, 1994; UN, 2006). Wanneer je over inclusie spreekt, spreek je ook over diversiteit. Mitchell (2018) onderscheidt 5 categorieën wanneer hij spreekt over diversiteit: sekse/seksuele identiteit, sociale klasse/sociaaleconomische status, ras/ethniciteit/cultuur, overtuigingen/religies en beperkingen/handicaps. Wanneer we het over inclusie hebben, dan spreken we niet alleen over kinderen met een beperking. Het wordt tijd dat het concept van inclusie wordt verbreed naar andere gebieden dan beperkingen. Dit betekent dat er bijvoorbeeld ook stappen moeten worden gezet om de segregatie van kinderen op basis van hun ethniciteit te verminderen, liefst uit te bannen. Het maken van inclusief beleid betekent bijvoorbeeld stappen zetten om de segregatie van scholen met een onevenredig aantal leerlingen van een bepaalde etnische groep ongedaan te maken.

Voor mijn visie op inclusief onderwijs sluit ik me aan bij de omschrijving van Claasen, De Bruïne, Schuman, Siemons & Van Velthoven (2009). Zij omschrijven inclusief onderwijs als een onderwijspraktijk in ontwikkeling, waarin men op schoolniveau met elkaar afsprekt dat diversiteit het uitgangspunt én het vertrekpunt is en dat men van en met elkaar leert hier vorm aan te geven, zodat elke leerling tot zijn recht komt en de kans krijgt de eigen unieke mogelijkheden optimaal te ontwikkelen.

Kijkende naar de diversiteit van leerlingen, zouden scholen een middelpuntzoekende rol moeten hebben (Mitchell, 2018). De uitdaging in de 21^e eeuw is het vinden van een balans tussen eenheid en verscheidenheid (Schuman, 2016). Vanuit de grondhouding dat ieder kind tot zijn recht komt en zich optimaal kan ontwikkelen zouden scholen steeds opnieuw moeten bepalen hoe het onderwijsaanbod afgestemd moet worden om dit te bereiken.

Om inclusief onderwijs kans van slagen te geven zouden onderwijsprofessionals niet meer vanuit het medische model moeten denken en handelen, maar vanuit een sociaal of burgerschapsmodel (Schuman, 2015).

Mijn visie op inclusief onderwijs in de 21^e eeuw luidt als volgt:

Inclusief onderwijs is een onderwijspraktijk in ontwikkeling waarbij onderwijsprofessionals afspreken dat diversiteit in al zijn facetten het uitgangspunt is van hun onderwijs. Vanuit dit uitgangspunt geven zij hun onderwijs zo vorm dat alle kinderen tot hun recht komen en de kans krijgen hun potenties/talenten te ontwikkelen.

